

Az EU szociálpolitikája a migrációs válság tükrében

Király Lilla¹

Abstrakt

Az EU (a Lisszaboni Szerződéssel, mint az Európai Közösségek jogutódja) egy a nemzetek felett álló szervezet rendszer (nemzetek feletti politikai rendszer), amely jogilag összeköti a tagállamokat. A tagállamok önként lemondanak a szuverenitásuk egy részéről és ezt átruházzák a nemzetek feletti EU intézményeire. A legtöbb nemzetek feletti norma kötelező és elsőbbséget élvez a nemzeti joggal szemben.²

Az EK – kezdeti - 1957-68-as éveiben a gazdasági integráció (belső piac) kiépítése volt az elsődleges feladat³, a társadalmi kérdések ekkor még nem élveztek elsőbbséget. A 70-es évektől a társadalmi kérdések megválaszolására irányuló követelések fokozódtak. Az egységes piacot biztosító 4 alapvető szabadság⁴ mellett a szubszidiaritás elve érvényesült: az EK/EU jogszabályok meghozatalára csak akkor kerülhet sor, ha a kitűzött célok közösségi/uniós normákkal hatékonyabban megvalósíthatók, mint a nemzeti jogszabályok szintjén. Ezek a politikai és hatékonysági kritériumok a közösségi/uniós kontroll folyamatos felülvizsgálatát követelik meg, amely leszűkíti az EU kompetenciáját és megakadályozza az aktív és széleskörű közösségi/uniós - tagállamok feletti - szociálpolitika megvalósítását.

Gazdasági értelemben az EU-nak két nagy integrációs kerete van: 1.) az egységes belső piac (minden Unió tagállam részese)⁵ és a 2.) gazdasági unió vagy más néven „euro zóna” (18 tagállam részese)⁶. Ez a kettősség, a versenyképesség tekintetében megmutatkozó hátrányok⁷ és az egyéb okok, amelyek az EU tagállamok gazdasági és társadalmi haladását lelassították vagy akár megállították (pl. globalizáció, éghajlatváltozás, népesség előregedése, a 2008-as pénzügyi válság, stb.) sajnos komoly problémát jelentenek a folyamatos gazdasági növekedés és az ezzel párhuzamosan megvalósítható szociális biztonság színvonalának növelése, mint kitűzött cél elérése tekintetében.

Az EU szociálpolitikájának legfőbb célja a fenntartható fejlődés biztosítása, ezen belül főként az életszínvonal növelése, a kiszámíthatóság összhangjának megteremtése a folyamatosan bővülő belső piaci adottságokból eredő kihívásokkal. Ez alapján a független tagállamokkal rendelkező EU gazdasági, politikai és társadalmi preferenciái közösek. *László*

¹ Dr. Király Lilla, Pécsi Tudományegyetem, Állam-és Jogtudományi Kar. Büntető –és Polgári Eljárásjogi Tanszék, egyetemi adjunktus, kiraly.lilla@ajk.pte.hu

² Az EU jogalkotási jogkörrel rendelkező intézményei a tagállamok által átruházott jogkörben alkothatnak uniós jogi normákat. A szupranacionális jogkörrel rendelkező EU-s intézmények az elsőbbség általános jogának elve alapján hozhatnak jogi normákat. A tagállami és uniós jogi norma kollíziója esetén az uniós jogot kell alkalmazni.

³ Amelyet közel 300 - e tárgykörben hozott - jogi norma garantált.

⁴ Az áruk, személyek, szolgáltatások és a tőke szabad áramlása

⁵ pl. Magyarország a csatlakozással azonnal az egységes belső piac részévé vált, de derogáció volt két területen: 7 éves „türelmi” időszak a munkaerő szabad áramlásának bevezetéséig (EU szorgalmazta) és a termőföld tulajdonviszonyainak tekintetében (magyar fél kérte). Ez azt jelenti, hogy az EU-n belül a magyar munkavállalók csak korlátozott számban vállalhattak munkát más EU tagállamban (kvóta rendszer) és Magyarországon termőföldet a külföldiek csak meghatározott feltételek mellett vásárolhattak.

⁶ A Unió közös valuta, az Euro három szakaszban került bevezetésre: I. szakasz az egységes piac (1992), II. szakasz az általános és költségvetési stabilizáció (1994-1999), II. szakasz az Euro bevezetése (1999-2003)

⁷ a termékek és a szolgáltatások tekintetében - az EU az USA-val és Japánnal összehasonlítva - az európai gazdaság jelentősen túl van adózva, az amerikai gazdaságban az adó a GDP 31%-át teszi ki, az európaiakban átlagban 41%-át (egyes tagállamokban 50%), ezen felül a béreket magas szociális terhek terhelik, melyek átlagosan 40-44%-át teszik ki a bérköltségnek. In Vojnik Mária: A magyar egészségpolitika kihívásai és prioritásai In. Az egészségügyi rendszerek az EU tagállamaiban és a magyar bővítés hatása a magyar egészségbiztosításra, Előadás kivonatok, Budapest, 2003 10. o.

*Andor*⁸ szerint: „Egy hatékony szociális jóléti hálót kell teremtenünk Európában mindenki számára, egy jól működő gazdasági, társadalmi és területi koherencia segítségével.”⁹

Az Unió, a szociálpolitika terén segíti a tagállamok közötti együttműködést a tapasztalatcsere, információ-megosztás, a bevált gyakorlatok cseréjét támogató kezdeményezésekkel. Az uniós kezdeményezések kiterjedhetnek a munkakörnyezet javítására és a munkavállalók biztonságának, egészségének védelmére; a munkafeltételek javítására; a munkavállalók szociális biztonságára; a munkaadók és munkavállalók érdekeinek képviseletére és kollektív védelmére; az egyenlő munkahelyi bánásmódra férfiak és nők tekintetében és számos más szociális és foglalkoztatási területre. A tagállami együttműködés elősegítése érdekében a Bizottság tanulmányokat készít, konferenciákat szervez e jogterületeken. Az EU elősegíti a szociális partnerek közötti párbeszédet is.¹⁰

Mit tesznek az EU intézményei annak érdekében, hogy ezeket a célkitűzéseket elérjék? Létezik –e Európai Szociális Háló Európában? Vajon a koordináció nyílt mechanizmusa – mellyel az EU biztosítja az általános célkitűzéseket és a kormányok meghatározhatják a hozzá igazodó tevékenységi terveket – elegendő a jóléti EU megvalósításához? Milyen eszközökkel lehet az Unió és a tagállamok közötti megosztott hatáskörök (szociálpolitika; gazdasági, társadalmi és területi kohézió; szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség; gazdaság- és foglalkoztatás politikák összehangolása) tekintetében a hatékonyságot növelni? Melyek a fenntartható fejlődéshez nélkülözhetetlen intézkedések? Mi jellemzi a 28 tagállam uniós integrációját? Hogyan csökkentette vagy növelte az integráció a szociális igazságtalanságot az egyes tagállamok között? Mekkora befolyást gyakorolt a globalizáció az EU szociálpolitikájára?

E tanulmány az EK-t alapító Római Szerződéstől (1957) egészen az Európa 2020-ig (az EU növekedési stratégiájáig)¹¹ bezárólag keres válaszokat a fenti kérdésekre.

Kulcs szavak: EU, szociálpolitika, foglalkoztatás politika, szociális háló, gazdaságpolitika, migráns válság, multikulturális társadalom

I. Az Európai Szociális Dimenzió történelmi gyökerei és az EU szociálpolitikájának eszközei

Az 1957-ben a célul tűzött négy szabadság megvalósítása érdekében a szerződő államok elegendőnek tartották, ha közös szociálpolitikájukat a munkaerő szabad mozgását lehetővé tevő intézkedésekre korlátozzák.¹² Az integráció közel 60 éve alatt fokozatosan alakultak ki a közösségi szociálpolitikát alkotó szakpolitikák: a szociális biztonsági rendszerek koordinációja; az egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség megteremtése; a nyitott koordinációs mechanizmus alkalmazása a szociális védelem területén; a társadalmi kihívások kezelésére megalkotott programok (előregedő társadalom kihívásai, szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem); a vállalatok társadalmi felelősségvállalása; az európai szociális párbeszéd; a személyek szabad mozgása; a közösségi munkajog és a munkahelyi egészség –és biztonságvédelem.

⁸ A munkaügyért, szociális ügyekért és társadalmi befogadásért felelős EU megbízott 2010-2014-es ciklusban

⁹Forrás:http://ec.europa.eu/archives/commission_2010-2014/andor/documents/andor_summary_activities_2012-2014.pdf [2015.12.15]

¹⁰ Közigazgatási szakvizsga, Általános közigazgatási ismeretek, V. modul: Az Európai Unió szervezete, működése és jogrendszere, Nemzeti Közszerkesztési Kiadó, Budapest, 2013, 84.o.

¹¹ (2010)-78 COM (2010) 2020 – új politikai stratégia a foglalkoztatás, a termelékenység és a társadalmi kohézió növekedésének támogatására

¹² Juhász Gábor: Az európai unió szociális dimenziója –a szociális dimenzió fejlődésének új lendülete a lisszaboni csúcserkeztetést követően, forrás: http://3sz.hu/sites/default/files/uploaded/juhasz_gabor_-_az_europai_unio_szocialis_dimenzioja.pdf, [2016.01.28]

Míg 1957-ben a szociálpolitikai kérdéseket egyáltalán nem kezelték, addig napjainkra a szociális feszültségek¹³ és a foglalkoztatási problémák megoldása az egyik első számú Unió feladatává vált. Ma már a közvélemény körében nagyon erős az igazságosság, szolidaritás, újraelosztás iránti igény, ami azt jelenti, hogy a gazdasági növekedés eredményeiből a hátrányos helyzetű régióknak és társadalmi csoportoknak is részesülniük kell(ene).

Az Európai Tanács 2000. március 23-24-én tartott ülése fordulópontra jelent a közösségi szociálpolitika történetében, mert innen datálható az ún. lisszaboni folyamat elindulása, ami a szociálpolitikát egyenrangúsította más politikákkal és megtette az első lépést a koordináció nyitott módszerének bevezetése felé. A Csúcs záródokumentuma egységes keretben vizsgálta az Unió előtt álló gazdasági, foglalkoztatási és társadalmi kihívásokat és azokra az elkövetkezendő évtizedre szóló új stratégiai cél kijelölésével válaszolt. E szerint mindent meg kell tenni azért, hogy az Unió a legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdasággá váljon, amely képes a fenntartható gazdasági növekedésre, több és jobb munkahely és nagyobb társadalmi kohézió mellett. Ezt a célt - többek között - az emberi erőforrások kiaknázásával és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem hatékonyabb eszközeinek feltárásával kell megvalósítani.

Az EU-n belüli szociális jogharmonizáció¹⁴ 3 területre terjed ki: egyenlő bánásmód biztosítása, munkavállalók jogainak védelme és a munkahelyi egészség-és biztonságvédelem. Ez a foglalkoztatáspolitikát, a szociális védelmet és a társadalmi befogadás kérdését (pl. munkaerőpiac reformja, szegénység visszaszorítása, hátrányos helyzetű emberek munkaerő piaci beilleszkedésének támogatása, nyugdíjreform) fogja át és e körében a nyitott koordinációs mechanizmus¹⁵ érvényesül, melynek két eszköze: a nyugdíjrendszerek harmonizációja és a társadalmi kirekesztés elleni politika.

¹³Lásd: Kóhalmi László: Európai biztonság, avagy az egységes európai büntetőjog víziója. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A rendszettudomány határkövei „Tanulmányok a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények első évtizedéből”, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja Kiadó, Pécs, 2012. pp. 257-276.

¹⁴ A jogharmonizáció és a jogegységesítés eltérő fogalom és a jogforrások is különbözőek: a *jogharmonizáció* keretében az Unió irányelvek tagállami jogalkotási kötelezettségeket állapítanak meg, amelyek a bennük foglalt célokat illetően minden címzett tagállamra kötelezők oly módon, hogy a célok eléréséhez szükséges forma és eszközök megválasztását a tagállamok nemzeti hatóságaira hagyják. Az irányelveket tehát szükségszerűen át kell ültetni a tagállamok nemzeti jogába, ami tagállami jogharmonizációs kötelezettséget jelent. A *jogegységesítés* ennél több, hiszen egy teljesen új, közös jog létrehozását jelenti Unió rendelet formájában.

¹⁵ *Open Method of Co-ordination* (OMC=transnational communication), koordinációs mechanizmus személyi hatálya kezdetben csak a közösségi munkavállalókra vonatkozott (1971), később kiterjesztve ezt a védelmet az önálló vállalkozókra (1981), diákokra (1996), köztisztviselőkre (1998) és végül a harmadik állam állampolgáira, akik munkavállalóként, önálló vállalkozóként vagy diákként jogszerűen tartózkodnak az EU területén (2003). Szociálpolitikai kérdésekben nemzeti szinten történik a döntés, de a szegénység és a munkanélküliség megköveteli az uniós koordinációt, ez a nyitott koordináció útján történik. A módszer az együttműködést olyan keretbe foglalja, amelyben az uniós országok e területre vonatkozó szakpolitikáit az EU felügyelete alatt közös célok megvalósításának szolgálatába lehet állítani. Két nyitott koordinációs módszer létezik: az egyik az európai foglalkoztatási stratégia területére, a másik a szociális védelem és a társadalmi befogadás területére irányul. Hat szakaszból álló folyamat: 1.Európai Tanács kidolgozza a stratégiát (pl Lisszabon- stratégia),2.Az EU Bizottság az egyes szakterületeknek megfelelő konkrét célkitűzéseket és terveket fogalmaz meg, ezt az EU Tanácsának el kell fogadnia (az egyes tagállamok szükségleteit, kapacitásait tükröznie kell az adott területen)3.nemzeti és regionális politika szintjére történő átültetés (nemzeti akcióterv vagy stratégiai jelentés)4.tagállamok szakminisztériumai rendszeresen ország jelentéseket terjesztenek a Bizottság elé 5.A Tanács az állandó bizottságai útján (pl. régiók bizottsága) elemzi és értékeli az ország jelentéseket, a Tanács ezek alapján ajánlásokat tehet a tagállamoknak. Bizottság és a Tanács közös összefoglaló jelentést készít 6. Bizottság és a Tanács zárójelentése, amelyet a Tanács ülése elé terjesztenek. A tagállamok számára kötelező a részvétel, de a módszer alkalmazása nem kötelező sem az állami, sem a civil szférára (pl. a települési önkormányzatok tartózkodása a forráshiányra hivatkozással).

A nyitott koordinációs mechanizmuson kívül az EK Alapszerződés (1957) módosítását követően (1992) a szakszervezeteknek és a munkáltatói szervezeteknek lehetőségük van uniós szinten tárgyalásokat folytatni és megállapodásokat kötni. Egyes kérdések (például a munkakörülmények, illetve a munkahelyi egészség és biztonság) esetében ezek a megállapodások uniós jogszabályként léphetnek életbe. A szociális partnerek közötti EU - szintű megállapodások között több olyan is van, amely uniós jogszabály elfogadásához vezetett, példaként említhető a szülési szabadság¹⁶, a határozott idejű szerződések¹⁷ és a részmunkaidős foglalkoztatás¹⁸ területén kötött megállapodások.

Az uniós (közös) munkajog két fő területre terjed ki: a munkakörülményekre (munkaidő, részmunka, határozott idejű munkaviszony, munkavállalók kiküldetése stb.), valamint a munkavállalók tájékoztatására és a velük folytatott konzultációra (pl. csoportos létszámleépítés vagy tulajdonosváltás esetén).

Az EURES európai mobilitási hálózat, mely a munkaadók és az álláskeresők egymásra találását hivatott megkönnyíteni. A hálózatban az uniós országok mellett Norvégia, Izland, Liechtenstein és Svájc is részt vesz. Az EURES tájékoztatással, útmutatással és munkaerő - felvételi, illetve munkaközvetítői szolgáltatásokkal segíti a munkaadókat, az álláskeresőket és minden olyan polgárt, aki élni szeretne a munkavállalók szabad mozgáshoz való jogával.¹⁹

Az 510 millió lakosú EU-ban²⁰ a bevándorlók aránya (migráció) egyre nő. A Maastricht-i(1992) és Amszterdami Szerződés (1997) óta a nem tagállami állampolgárok bevándorlása már közösségi hatáskör²¹ (belső és külső határok ellenőrzése, 3 hónapot meghaladó tartózkodási vízum kiadása, menekültügy; bevándorlási politika; tagállamok területén jogszerűen tartózkodó 3. állambéli állampolgárok helyzetének megoldása)²²,

Ez nem azonos a *szociális biztonsági rendszerek koordinációjával* az EU-ban, ami a tagállamok eltérő jogszabályi háttéréből adódó és a gyakorlatban tényleges hátrányt előidéző akadályok elhárítására szolgál. (pl. ügyfélbarát közigazgatás megteremtése, tagállami intézmények közötti együttműködési kötelezettség.) Ezt az uniós tagállamok azért hozták létre, hogy kezelni tudják a munkanélküliséggel, az egészségi problémákkal, a rokkantsággal, a családi nehézségekkel, az idősödéssel stb. kapcsolatos kockázatokat. Jóllehet a társadalom- és nyugdíjbiztosítási rendszerek fenntartásáért és finanszírozásáért maguk a tagállamok felelősek, az EU fontos szerepet játszik azáltal, hogy összehangolja a tagállami szociális biztonsági rendszerek működését, különösen az uniós tagországok közötti mobilitást illetően. Ennek eszköze (2010-től): az „*európai szemeszter*”, mely minden évben januártól júliusig tart. Az európai szemeszter lehetőséget teremt a tagállamok gazdaságpolitikájának uniós szintű együttes elemzésére, majd ország specifikus uniós ajánlások elfogadására még azelőtt, hogy a kormányok kidolgoznák költségvetés - tervezetüket, és parlamenti vitára bocsátanák azt. In Gyulavári Tamás: Egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség Vö. Gyulavári Tamás (szerk.): Az Európai Unió Szociális Dimenziója, második, átdolgozott, bővített kiadás, Budapest, OFA Kht. Kiadó, 2004, 125.o.

¹⁶ A Tanács 92/85/EGK Irányelve (1992. október 19.) a várandós, a gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről; HL L 348., 1992.11.28., 0001 – 0008.o.

¹⁷ A Tanács 1999/70/EK Irányelve (1999. június 28.) az ESZSZ, az UNICE és a CEEP által a határozott ideig tartó munkaviszonyról kötött keret megállapodásról; HL L 175 , 1999.07.10, 0043 – 0048.o.

¹⁸ A Tanács 97/81/EK Irányelve (1997. december 15.) az UNICE, a CEEP és az ESZSZ által a részmunkaidős foglalkoztatásról kötött keret megállapodásról, HL L 014 , 1998.01.20, 0009 – 0014.o.

¹⁹ A 2014–2020-as időszakban az EURES a célzott programok (például a külföldön állást kereső 18 és 30 év közötti fiatalokat, illetve az ebbe a korcsoportba tartozó fiatalokat alkalmazni kívánó kis- és középvállalkozásokat támogató, „Az első EURES - állásod” névvel indított kezdeményezés.

²⁰ Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%B3pai_Uni%C3%B3 [2016.01.29]

²¹ Az 1408/71/EGK Rendelet (1971. június 14.) a szociális biztonsági koordinációról HL L 28, 1997.1.30., 006.001—142.o., és az ezt felváltó 883/2004/EK Tanácsi Rendelet (2004.április 29.) HL L 200., 2004.6.7. 1–49. o, a személyi hatályt kiterjesztette a közösségi (Uniós) munkavállalók, önálló vállalkozók és családtagjaikon kívül a Közösség (Unió) tagállamaiban jogszerűen letelepedett harmadik állam polgáira is.

²² Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés, HL C 326, 2012.10.26., 0001 – 0390.o., A határok ellenőrzésével, a menekültüggyel és a bevándorlással kapcsolatos politikák 77-80.cikk, V.cím, II.fejezet

melynek okai között szerepel, hogy az előregedést a fiatal, munkaképes migránsok beáramlása ellensúlyozza. Megoldásra váró probléma e körben, hogy pl. a második generációs migránsok számának növekedésével a szociális és kulturális különbségek is kiélezettebben jelentkeznek (pl. iszlám közösségekben a nők helyzete); a legális migráció erősítése és az illegális migrációval szembeni fellépés erősítése: az illegális munkavállalók legális munkavállalókká válásával a külföldi munkavállalók jogilag rendezett státuszt szerezhetnek.²³ Lényeges előrelépést jelentett az egyenlő bánásmód elvének²⁴ kiszélesítése, melynek értelmében - 2003-tól - az EU és az EGT állampolgárain kívül a területükön legálisan tartózkodó harmadik állam polgárai esetében is érvényesíteni kell azt a szabályt, hogy az egyik tagállamból a másikba történő költözéskor nem veszíthetnek el olyan szociális jogot, amelyet egy másik tagállamban szereztek.²⁵

A szociális ellátórendszerek kialakítása, működtetése a tagállamok kizárólagos hatáskörébe tartoznak (kik a biztosítottak? Milyen juttatásokhoz juthatnak? Milyen feltételekkel?), egy Uniós alapelvet azonban minden tagállamnak figyelembe kell vennie: az állampolgársági alapon történő megkülönböztetés tilalmát. Ezzel – és a szociális biztonsági koordináció mechanizmusa segítségével – az EU a szabad mozgás jogával élők szociális biztonságához²⁶ való jogát védi EU-s szinten.²⁷

²³ Lukács Éva: A munkavállalók szabad mozgása In Gyulavári Tamás (szerk): Az Európai Unió Szociális Dimenziója, OFA Kht. Kiadó, Budapest, 2004, 49.o.; Lásd: Kóhalmi László: A beutazási és tartózkodási tilalom megsértése, a jogellenes belföldi tartózkodás elősegítése, és az embercsempészség. In: Balogh Ágnes: Büntetőjog II. Különös Rész – Jogi Szakvizsga Segédkönyvek. Dialóg Campus Kiadó. Budapest-Pécs. 2008. 196-204.o.

²⁴ Egy tagállam joga alkalmazásának elve: főszabály szerint a munkavégzés helyének joga szerinti elbírálás. A migráns személynek egy időben csak egy járulékfizetési kötelezettsége van és egy jogcímen csak egy tagállamban részesülhet ellátásban pl. a biztosítási idők összeszámításánál (más tagállamban szerzett jogait pl. munkanélküli vagy táppénzjogosultság esetén direkt módon viheti át egyik tagállamból a másikba); a jogosultságok exportálhatóságánál: szociális ellátásokat bárhol fel lehet venni, illetve bárhova lehet kérni a folyósítását, ez a pénzbeli és a természetbeni ellátásokra is irányadó.

²⁵ EU és EGT tagállamok szociális biztonsági rendszereinek koordinációja: Izland, Lichtenstein, Norvégia esetében 1994. január 1-től, Svájc esetében 2002.jún 1-től kell alkalmazni.

Ennek lényege, hogy nem harmonizálja a tagállamok különböző szociális ellátó rendszereit, hanem az egyes tagállamok közötti koordináció megeremtésével védi a migráns személyek és hozzátartozóik szociális biztonságához fűződő jogait.

²⁶ Az Európai unióban a szociális védelmi rendszerek nagyon fejlettek: célja az, hogy megvédje az embereket a munkanélküliséggel, a szülői felelősséggel, betegség/egészségügyi ellátással és rokkantsággal, házastárs vagy szülő elvesztésével, öregséggel, lakhatás és társadalmi kirekesztéssel járó kockázatok ellen. A tagállamok felelőssége a szociális védelem megszervezése és finanszírozása a határain belül. A minták országoként változnak, míg az EU arra törekszik, hogy a külföldre költöző emberek továbbra is megfelelő védelemben részesüljenek. Ez az irányító szerep elősegíti a tagállamok erőfeszítéseit a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben, és a szociális védelmi rendszer átalakítását a politikai véleménycsere és kölcsönös tanulás alapján is: ezt az irányelvet szociális védelem és társadalmi integrációs folyamatként ismerik. A folyamat megerősíti a lisszaboni felülvizsgált célkitűzéseket 2010-re egy befogadóbb Európa támogatásáért. Ez segítheti az EU-t egy tartós és fenntartható gazdasági növekedés elérésében, hogy több és jobb munkahelyeket létesíthessen és egy nagyobb társadalmi kohézió támogatásában. Forrás:http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Social_protection_backgrounds [2016.01.10]

²⁷A tagállami juttatásokhoz való hozzáférés joga az állampolgárságtól független egyenlő bánásmód alapján kell hogy történjen és a tagállami juttatásoknál figyelembe kell venni a különböző tagállamokban megszerzett időszakokat (Szabad mozgás joga: 39.cikk; szabad mozgás jogával élők szociális biztonsági jogainak védelme: 42.cikk, ex. 51.cikk)

II. A társadalmi egyenlőtlenség elleni küzdelem EU szinten

A 90-es évek óta az EU történetének egyik leghosszabb jóléti válságát éli Európa²⁸, szembetalálva magát a kedvezőtlen demográfiai mutatókkal, alacsony foglalkoztatási arányokkal, az inaktív munkások magas számával, az idősek foglalkoztatásának alacsony szintjével, a munkahelyi és családi élet összeegyeztethetatlensége miatt a családok széthullásával stb.

A globalizáció és a harmadik világ olcsó munkaereje a hagyományos termelési ágazatok (mezőgazdasági és ipari termelés) „vándorláshoz”, gyáregységek áthelyezéshez vezetett, így csökkentve az európai foglalkoztatottak számát és állandósítva ezzel a munkanélküliséget. Kevesebb dolgozó ember fizet adót és társadalombiztosítási járulékokat. Az adók és járulékok növelése a foglalkoztatás költségeinek növeléséhez vezetne, mely az új munkahelyek Európán kívüli áttételét eredményezné. Amikor a foglalkoztatás aránya magas volt, előbb vagy utóbb mindenki talált munkát, és a dolgozni képtelen személyeket (az időseket, a betegeket, a fogyatékosokat, a kisgyermekes anyákat) szociális háló védte. A nagy olajválságokat (1970 évek eleje, 1980-as évek közepe, 1990-es évek) követően a fennálló helyzetet a társadalombiztosítási rendszerek átalakításával próbálták megoldani (például a munkanélküliség korai nyugdíjazással történő enyhítése, oktatási lehetőségek bővítése stb.). A 90-es években ezekre a módszerekre már nem lehetett támaszkodni, a szociális biztonsági rendszerek alapjaiban inogtak meg. A tipikus karrierút a 90-es éveket megelőzően: a munkavégzés kezdete 16 éves korban, nyugdíjba vonulás 60 évesen, elhalálozás 70 évesen. A 90-es éveket követően : munkavégzés kezdete 25 évesen, nyugdíjba vonulás 64 évesen, elhalálozás 80 évesen, ami azt jelenti, hogy a járulékfizetési időszak 5 évvel rövidebb lett, az állami nyugdíjfizetési kötelezettség pedig 10 évvel meghosszabbodott.²⁹

Az Európai Unió folyamatosan dolgozik azon, hogy a 2008-as gazdasági válságból kilábalva versenyképesebb gazdaság feltételeket és magasabb foglalkoztatást teremtsen (Európa 2020 stratégia). Ennek egy újabb területét képezi a vállalatok társadalmi felelőssége (corporate social responsibility): ez olyan üzleti magatartás, ami a vállalat stratégiájában a tisztán gazdasági szempontok mellett a környezetvédelmi és a társadalmi megfontolásokat is érvényre juttatja. A globalizáció miatt a vállalatok minden eddiginél könnyebben kiterjeszthetik működésüket a világ bármely területére, így a multinacionális cégek befolyása egyre nő. A globalizációval az állam korábbi gazdasági szerepe is megváltozott, a kormányoknak egyre korlátozottabb a lehetőségük a gazdasági szabályozásra. A vállalatok nyeresége már nem annyira a fizikai erőforrások kiaknázásán múlik, hanem inkább azon, hogy munkavállalói milyen képességekkel rendelkeznek, mennyire képzettek és motiváltak. Ezért a vállalatok egyre több figyelmet kénytelenek fordítani a munkavállalóikra, a megfelelő emberek kiválasztására és azok megtartására.³⁰

²⁸ A jóléti periódust a 2004-es „big bang”(10 új tagállam csatlakozása) törte meg és a 2008 óta tartó világválság szinte eliminálta: pl. a portugálok, spanyolok, olaszok, franciák, Ciprus stb. gazdasági nehézségei, a görögök csődje, ami csőd közeli maradt az EU és a Világbank által nyújtott hiteleknek köszönhetően, de még nem ért véget. Vö. forrás: <http://www.bruxinfo.hu/cikk/20061019-nem-okozott-nagy-nbsp-sokkot-a-2004-es-big-bang.html> [2016.03.14]

²⁹ Gyulavári Tamás - Krémer Balázs: Európai Szociális Modell? Útközben a jogharmonizációtól a jóléti politikák konvergenciájá felé In Gyulavári Tamás (szerk.): Az Európai Unió Szociális Dimenziója, OFA Kht. Kiadó, Budapest, 2004.344-345.o.

³⁰ Szécsényi Rozália: A vállalatok társadalmi felelőssége In Gyulavári Tamás (szerk.): Az Európai Unió Szociális Dimenziója, OFA Kht. Kiadó, Budapest, 2004. 319-320.o.

A munkáltatók és a munkavállalók (szociális partnerek) közötti megállapodások a szociális partnerek bevonását jelentik a közösségi döntéshozatalba (szakszervezet, munkáltatói érdekképviseltek), melynek lényege, hogy szociális kérdéseket ne közösségi intézmények által hozott irányelvvel, hanem a szociális partnerek európai szintű megállapodásával szabályozzák.³¹ Az Európai Unió tagállamainak 60-80%-ban a kollektív szerződés határozza meg a munkakörülményeket.³² Az EU-ban különböző csoportosítások vannak a kollektív szerződések súlyára vonatkozóan (Yota Kravariotu –féle csoportosítás)³³:

- 1) *Az országok, ahol a megállapodások nagyon részletesek és komolyan veszik őket (például Svédország, Finnország, Dánia, Németország, Olaszország, Ausztria);*
- 2) *Az országok, ahol a megállapodások hatékonysága igen korlátozott (például Görögország, Spanyolország, Portugália);*
- 3) *Azok az országok, ahol a megállapodások kevésbé fontosak, mivel a foglalkoztatási feltételek a munkavállalók nagy része esetében (40%) egyedi szerződésen alapul (például Írország, Nagy-Britannia).*

Azokban az országokban, ahol valóban a termelékenység/versenyképesség növelése a cél a gazdaságban, ott az első és a harmadik csoportban lévő országok helyzeti előnye megkérdőjelezhetetlen, az első csoport tagállamainak pedig még az EU jogalkotására nézve is komoly befolyása van.

Több oldalról is érdemes lenne megvizsgálni ezt a folyamatot, azonban e tanulmány terjedelmi korlátai miatt ez csak néhány fontos kérdés felvetésére korlátozódhat: Melyek azok a problémák, amelyek több tagállam vállalati irányítási gyakorlatában előfordulhatnak? Hogyan lehet motiválni és tájékoztatni szociális partnereinket európai és nemzeti szinten? A kollektív szerződés tartalmaz-e az esélyegyenlőségre vonatkozó rendelkezéseket? Milyen érdekek állnak a megállapodások mögött és hogyan lehet megvalósítani/érvényesíteni ezeket? Mi legyen a megállapodás tárgya? Melyek a tagállamok hasonló problémái? Nemzeti ágazatban (ugyanabban az ágazatban, de különböző országokban szociális programok által, például a repülés, banki/pénzügyi/biztosítási szektor, egészségügy, élelmiszeripar), vállalati ágazatban (multinacionális cégek leányvállalatai, Európai Üzemi Tanácsosok megalapulása), vagy helyi szinten (szakszervezetek, üzemi tanácsok) működőképesebbek-e ezek a megállapodások? Hogyan lehet növelni a nők részvételét a vállalati döntéshozatalban? Mi motiválhatja a munkáltatót az esélyegyenlőségi tárgyalásokon való részvételre? A közös európai jogi keretek támogatják-e az esélyegyenlőség megvalósítását? Magán- vagy közszférában nagyobb az esélye annak, hogy esélyegyenlőségi megállapodások szülessenek?

III. Az EU migrációs politikája

1) A migrációs politika jogszabályi megközelítése

Az EU Alapjogi Chartájában³⁴ foglalt szabadságok egyike a munkavállaláshoz és a szabadon választott vagy elfogadott foglalkozás gyakorlásához való jog (a Charta 15. cikkének (1)

³¹ pl: munkához jutás /nemi alapú kirekesztés (előmenetel, képzés), méltányos díjazás, szexuális zaklatás (nemek közötti erőviszonyok megnyilvánulása), családi élet és munka összeegyeztetése kérdésekben

³²Minden munkavállaló foglalkoztatásának feltételeit törvényben, kollektív szerződésben vagy egyéni munkaszerződésben kell megállapítani (Közösségi Charta 9. cikk). Brian Bercusson –Anni Weiler: Esélyegyenlőség és kollektív alku az Európai Unióban, 3. rész, Innovatív megállapodások: elemzés, Országos Foglalkoztatási Közalapítvány Kiadó, Budapest, 1999,32.o

³³ Brian Bercusson –Anni Weiler: Esélyegyenlőség és kollektív alku az Európai Unióban, (1999) 34.-35o.

³⁴ 2000. december 7., Nizza

bekezdése), a kollektív tárgyaláshoz való jog (28. cikk) és a szakszervezetek alapításának szabadsága (12. cikk). Mindenkinnek biztosítja a jogot az ingyenes munkaközvetítői szolgáltatások igénybevételéhez (29. cikk). Minden munkavállalónak, így a nem uniós állampolgároknak is joguk van az indokolatlan elbocsátással szembeni védelemhez (30. cikk), a tisztességes és igazságos munkafeltételekhez, valamint a pihenőidőhöz és a fizetett éves szabadsághoz (31. cikk). A 16. cikk garantálja a vállalkozás szabadságát. A Charta ugyancsak rendelkezik a munkahelyi egészség és biztonság védelméről (31. cikk), és kimondja a gyermekmunka tilalmát (32. cikk). A személyek egyes kategóriáival külön foglalkozó másodlagos uniós jogszabályok rendszerint a munkavállalási jogot is szabályozzák.³⁵ Ezeket kiegészíti a nemzeti jogi szabályozás, többek között a külföldiek munkavállalását szabályozó nemzeti törvények.

A harmadik országok állampolgárai változó mértékben férhetnek hozzá a munkaerőpiachoz, attól függően, hogy melyik kategóriába tartoznak:

- 1) EGT- vagy svájci állampolgárok családtagjai (2004/38/EK Irányelv³⁶)
- 2) Kiküldött munkavállalók (96/71/EK Irányelv³⁷)
- 3) Kék kártyával rendelkező személyek, kutatók és diákok (2009/50/EK Irányelv³⁸)
- 4) Török állampolgárok (1963. évi Ankarai Megállapodás és az 1970. évi kiegészítő jegyzőkönyve)
- 5) Huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkezők és a családegyesítési irányelv kedvezményezettjei (2003/109/EK Irányelv³⁹)
- 6) Más, társulási vagy együttműködési megállapodással rendelkező országok állampolgárai (EUMSZ 216.-217. cikkei)
- 7) Menedékkérők és menekültek (2013/33/EU Irányelv⁴⁰)
- 8) Rendezetlen jogállású migránsok [604/2013/EU (Dublin III.) Rendelet⁴¹]

Témánk szempontjából a 7) és a 8) csoportokba sorolható harmadik országok állampolgárainak van kiemelt jelentősége.

³⁵ Forrás:

http://emberijogok.kormany.hu/download/b/cf/b0000/Kezikonyv_a_menekultugyre_hatarokra_es_bevandorlasra_vonatkozó_europai_jogrol.pdf [2016.02.01]

³⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK Irányelve (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint a 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 158., 2004.4.30., 77-123. o

³⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 96/71/EK Irányelve (1996. december 16.) a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről, HL L 018 , 1997.01.21., 0001 – 0006.o.

³⁸ A Tanács 2009/50/EK Irányelve (2009. május 25.) a harmadik országbeli állampolgárok magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából való belépésének és tartózkodásának feltételeiről, HL L 155, 2009.6.18., 17-29.o.

³⁹ A Tanács 2003/109/EK Irányelve (2003. november 25.) a harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogállásáról, HL L 16., 2004.1.23. 1-29.o.

⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2013/33/EU Irányelve (2013. június 26.) a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról, HL L 180/96, 2013.6.29.,

⁴¹ *Dublin III rendelet*: Az Európai Parlament és a Tanács 604/2013/EU Rendelete (2013. június 26.) egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról (átdolgozás) HL. L. 180. 2013.6.29. 31-59.o.; lásd még Az Európai Parlament és a Tanács Rendelet javaslata a 604/2013/EU rendeletnek a tagállamok területén jogszerűen tartózkodó családtaggal, testvérrel vagy hozzátartozóval nem rendelkező, kísérelő nélküli kiskorúak nemzetközi védelem iránti kérelmének megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározása tekintetében történő módosításáról, Európai Bizottság Brüsszel, 2014.6.26., COM(2014) 382 final, 2014/0202 (COD)

A Befogadási Feltételekről szóló Irányelv (2013/33/EU Irányelv)⁴² 15. cikke rendelkezik arról, hogy a tagállamok engedélyezzék a menedékkérőknek és kiegészítő védelmet kérőknek a munkavállalást. Ha a menedékjogi kérelem ügyében az előterjesztésétől számított 9 hónapon belül – egy év Írországban és az Egyesült Királyságban – még mindig nincs elsőfokú döntés s akik még a 2003-as Irányelv 11. cikke alá tartoznak (2003/9/EK Irányelv)⁴³, a késelem nem lehet a kérelmezőre nézve hátrányos jogkövetkezémményel bíró, vagyis jogosulttá válik a munkavállalásra. A munkavállalást engedélyeztetésének feltételeit a tagállami törvényeknek megfelelően kell kialakítani, de ennek gondoskodnia kell a menedékkérők munkaerő piaci integrációjának leghatásosabb megoldásáról is.⁴⁴

A Kvalifikációs Irányelv (2011/95/EU Irányelv)⁴⁵ 26. cikkének (1) és (3) bekezdése elismeri a menekültek és a kiegészítő védelemben részesülő személyek munkavállaláshoz és önálló vállalkozáshoz való jogát. Az állampolgárokéval megegyező hozzáférést kell biztosítani a képesítések elismerésére irányuló eljárásokhoz. A Kvalifikációs Irányelv 28. cikke rendelkezik ezen kívül a korábbi tanulmányok felmérésére szolgáló intézkedésekhez való hozzáférésről, amennyiben a személy a korábbi képesítést dokumentumokkal nem tudja igazolni. Ezek a rendelkezések a menekültek helyzetére vonatkozó Genfi Egyezmény⁴⁶ 17., 18., 19. cikkét és 22. cikkének (2) bekezdését tükrözik. Az irányelv arra is kötelezi a tagállamokat, hogy a szakképzéshez való hozzáférést az állampolgárokra vonatkozókkal azonos feltételek mellett garantálják.⁴⁷

A szociális jogokhoz való hozzáférés sok esetben attól függ, hogy a személy jogszerűen tartózkodik-e a fogadó államban. Az EU elkötelezetten törekszik az engedély nélküli gazdasági migránsok érkezésének és jelenlétének megszüntetésére. A legfontosabb intézkedés e körben a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv (2009/52/EK Irányelv)⁴⁸, amely megtiltja az Unión kívülről érkező illegális migránsok alkalmazását. Ilyen esetben a munkáltatókat pénzbírsággal, sőt, a legsúlyosabb esetekben büntetőjogi szankciókkal is sújtja. Az irányelv Dánia, Írország és az Egyesült Királyság kivételével minden EU-tagállamra nézve kötelező. Az irányelv másik célja az, hogy a rendezetlen jogállású migráns munkavállalóknak bizonyos fokú védelmet nyújtson a jogaikat sértő munkáltatókkal szemben.⁴⁹

⁴² Az Európai Parlament és a Tanács 2013/33/EU Irányelve (2013. június 26.) a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról, HL L 180/96, 2013.6.29.,

⁴³ A Tanács 2003/9/EK Irányelve (2003. január 27.) a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról, HL L 31, 2003.2.6., 1-26.o.

⁴⁴Forrás:

http://emberijogok.kormany.hu/download/b/cf/b0000/Kezikonyv_a_menekultugyre_hatarokra_es_bevandorlasr_a_vonatkozó_europai_jogrol.pdf [2016.02.01]

⁴⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/95/EU Irányelve (2011. december13.) a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról, HL L 337., 2012.12.20., 9. o.

⁴⁶1989. évi 15. törvényerejű rendelet a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről

⁴⁷ Forrás:

http://emberijogok.kormany.hu/download/b/cf/b0000/Kezikonyv_a_menekultugyre_hatarokra_es_bevandorlasr_a_vonatkozó_europai_jogrol.pdf [2016.02.01]

⁴⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/52/EK Irányelve (2009. június 18.) az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról, HL L 168, 2009.6.30, 24–32.o.

⁴⁹ Forrás:

http://emberijogok.kormany.hu/download/b/cf/b0000/Kezikonyv_a_menekultugyre_hatarokra_es_bevandorlasr_a_vonatkozó_europai_jogrol.pdf [2016.02.01]

A gazdasági és szociális jogok igénybevételéhez rendszerint szükség van a beutazáshoz vagy maradáshoz való elismert jogra, de ez alól vannak kivételek:

Az EU-ban tartózkodó, harmadik ország állampolgárságával rendelkező gyermekek a másodlagos uniós jog alapján minden esetben jogosultak az alapfokú oktatás igénybevételére, azokat a rendezetlen jogállású migránsokat is beleértve, akiknek a kitoloncolását elhalasztották. Az EU-tagállamoknak a menedékkérők számára gondoskodniuk kell a kérelmezők egészségének megfelelő és alapszükségleteiket kielégítő életszínvonalról a lakhatásuk tekintetében. Az uniós jog szerint a menekültek az egészségügyi ellátás vonatkozásában az állampolgáréval egyenlő hozzáférésre jogosultak, míg a menedékkérők és a rendezetlen jogállású migránsok, akiknek a kitoloncolását elhalasztották, sürgősségi ellátásra és a betegségek alapkezelésére jogosultak. Az EJEE⁵⁰ szerint a szociális támogatás vagy más ellátások külföldiektől való megtagadása felvetheti a megkülönböztetés tilalmának kérdését, függetlenül attól, hogy az illető személy hozzájárult-e ahhoz a rendszerhez, amelyből a támogatást kifizetnék: az ESC⁵¹ előírja, hogy a rászorulóknak, köztük a rendezetlen jogállásúaknak is szociális támogatást kell nyújtani. Minél jobban közelít a migráns helyzete az állam saját polgárainak helyzetéhez, annál komolyabb indoklásra van szükség, ha állampolgárság alapján történő megkülönböztetést alkalmaznak.⁵²

A 32 európai állam által alkalmazott Dublini Rendelet (118/2014/EU rendelet)⁵³ határozza meg, hogy melyik állam felelős egy menedékjogi kérelem megvizsgálásáért. Amennyiben a rendeletben megállapított kritériumok alapján egy másik tagállam felelőssége a kérelem vizsgálata, a rendelet előírja az ügy áttételét. Ez alapesetben úgy néz ki, hogy amelyik tagállamba először lép be a menedéket kérő, ott kellene a menedékjogi kérelmét megvizsgálni, ezzel szemben a jelenlegi helyzet úgy néz ki, hogy Görögországban lép be a legtöbb menedéket kérő az EU területére, de ők egyből továbbküldik más tagállamokba a menekülteket. Ez okozza azt a helyzetet, hogy rengeteg menekült nincs regisztrálva Európában, sőt menedékjogi kérelmet sem adott még be. Az eddigi tapasztalatok alapján ez a rendelet a nagy embertömeg miatt - térben és időben - alkalmazhatatlan. Alkalmazásához szervesen kötődik az ujjenyomatok ellenőrzésére vonatkozó rendelet⁵⁴, ami szintén alkalmazhatatlan az emberáradat, időhiány és az azt működtető rendszer miatt.

Az elmúlt egy évben az EU egy egészen kivételes helyzettel találta szembe magát (rövid idő alatt tömeges elvándorlás indult meg viszonylag zavartalanul, számos országhatár átlépésével), ehhez képest az elmúlt évtizedekben csak nagyon átmeneti problémákat kellett

⁵⁰ Emberi Jogok Európai Egyezménye (Róma, 1950. november 4.)

⁵¹ Európai Szociális Charta, (Torino, 1961. október 18), módosított Európai Szociális Charta (Strasbourg, 1996. május 3.)

⁵² Forrás:

http://emberijogok.kormany.hu/download/b/cf/b0000/Kezikonyv_a_menekultugyre_hatarokra_es_bevandorlasra_vonatkozó_európai_jogrol.pdf [2016.02.01]

⁵³ *Dublin III végrehajtási rendelet*: (a Dublin II végrehajtási rendelet módosítása): A Bizottság 118/2014/EU Végrehajtási Rendelete (2014. január 30.) az egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó szempontok és eljárási szabályok megállapításáról szóló 343/2003/EK tanácsi rendelet részletes alkalmazási szabályainak megállapításáról szóló 1560/2003/EK rendelet módosításáról, HL L 39., 2014.2.8.,1-43.o.

Dublin III rendelet: Az Európai Parlament és a Tanács 604/2013/EU Rendelete (2013. június 26.) egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról (átdolgozás), HL. L. 180. 2013.6.29. 31-59.o

⁵⁴ A 444/2009/EK Európai Parlamenti és Tanácsi Rendelettel (2009. május 6.) HL L 142.,2009.6.6. helyesbítés: HL L 188.,) módosított, a tagállamok által kiállított útlevelék és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemekre vonatkozó előírásokról szóló, 2252/2004/EK Tanácsi Rendelet (2004. december 13.) HL L 385; Lásd még a C-291/12. számú ügyben hozott ítéletet: Michael Schwarz kontra Stadt Bochum, A Bíróság ítélete (negyedik tanács), 2013. október 17.

kezelnie. Ilyen volt a koszovói, amikor az albán koszovói lakosság jelentős része elmenekült az országból és elsősorban Németországban kerestek átmenetileg százezrek menedéket. Az EU politikája akkor az volt, hogy a koszovói menekülteknek Koszovó közelében kell maradniuk, mert ez garantálja későbbi hazatérésüket, ezért azok döntő többségét Albánia és Macedónia fogadta be. Már akkor is felmerült az EU-ba érkező menekültek kvótarendszer szerinti elosztása, de ezt Nagy-Britannia, Olaszország és Franciaország ellenezte. A mostani helyzet teljesen más: milliós nagyságrendről beszélünk, és ez nem tűnik átmeneti szituációnak. Így a korábbi EU migrációs politikai megoldások helyett inkább az EU-n kívüli eseteket érdemes vizsgálni, pl. Libanon, Jordánia esetét a palesztin menekültek szempontjából.⁵⁵

2)A migrációs politika gazdasági szemmel

Álláspontom szerint ebben a kérdésben két fő irányzatot kell megkülönböztetnünk egymástól: az egyik, amikor az EU-n belüli migrációról beszélünk, EU állampolgárok érintettségével, a másik pedig a gazdasági bevándorlók milliós tömege a világ válság sújtotta övezeteiből.

Az első csoportba a képzett, Európában szocializálódott munkavállalókat sorolom. Az EU lakosságának körében a munkanélküliek száma 2013 novemberében meghaladta a 26,5 milliót. Az ifjúsági munkanélküliségi ráta több mint kétszerese a felnőttek körében számított aránynak (2013 novemberében a két ráta 23,6%, illetve 9,5% volt).⁵⁶2020-ig a 20-64 év közöttiek foglalkoztatási aránya 75%-ra kellene, hogy emelkedjen, azért hogy több ember (különösen a nők, a fiatalok, az idősek, és az alacsony képzettségű legális bevándorlók) találjon munkát. Ausztria, Dánia, Németország, és Benelux-államok vagy Svédország a 20-64 év közöttiek 75%-ának tud munkát biztosítani, ellenben a dél-európai gazdasággal (például Görögország, Olaszország vagy Spanyolország), mely elsősorban a turizmuson alapszik, a foglalkoztatás aránya mindössze 50%.⁵⁷ A munkaerő versenyképesebb elosztása mellett a fogadó és a származási országoknak számos előnyük származik a szabad munkaerő áramlás lehetőségéből pl. külföldön dolgozók hazautalásaival és befektetéseivel az otthon maradt családtagokat támogathatják; a helyi lakosok és az újonnan érkezők között kiépülő interkulturális kapcsolatok gazdagíthatják és toleránsabbá tehetik a társadalmat. A bevándorlás előnyeit azonban csak úgy lehet kiaknázni, ha a bevándorlók sikeresen beilleszkednek a fogadó társadalomba. Ez a folyamat azonban kétirányú, mindkét félnek tennie kell a sikeres és kölcsönös együttműködés érdekében.⁵⁸

Az EU-n belül a munkaerő szabad áramlásának biztosítás alapján nincs szükség munkavállalási engedélyre, így az EU állampolgárok előzetes engedélyezési kötelezettség nélkül vállalhatnak munkát, a fogadó ország állampolgáraival azonos feltételek mellett (pl. Németországban a 2015. január 1-től meghatározott minimálbér összege: bruttó 8,50 Euro juttatás figyelembevételével). A legtöbb ágazatban és szakmában a munkaadó és a munkavállaló a kollektív szerződés (Tarifvertrag) alapján köt szerződést (minimálbér, szabadság, a munkaadó által nyújtott szociális juttatások és a munkafeltételek), a fogadó tagállam társadalombiztosítási és munkajogi szabályainak érvényesítése mellett.⁵⁹

A szegénységgel és társadalmi kirekesztéssel fenyegetett emberek száma az EU-ban 2005-2009 közötti időszakban csökkent, legalacsonyabb értékét -114 millió- elérve 2009-

⁵⁵ Forrás: <http://www.jogiforum.hu/interju/146>

⁵⁶Forrás:http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page,http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Migrant_integration_statistics_-_employment [2015. 11.20]

⁵⁷ <http://www.parlament.hu/irom39/03354/03354.pdf> [2016.01.20]

⁵⁸http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hu/migration_hu.pdf [2015.12.28]

⁵⁹ Forrás: http://www.socio.mta.hu/uploads/files/archive/4_versenykepesség.pdf [2016.01.10]

ben.⁶⁰ Ez a fejlődés összhangban volt a kitűzött céllal, miszerint legalább 20 millió ember kiemelését tervezték a szegénységből és társadalmi kirekesztésből 2020-ig. A gazdasági válság hatására a veszélyeztetett csoportok száma azonban ismét nőni kezdett. Minden negyedik EU-állampolgár, összesen 122 millió ember volt kitéve 2014-ben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés jelentette fenyegetésnek. Ez azt jelenti, hogy az EU népességének negyedénél (egész pontosan 24,4 százalékánál) állt fenn az alábbi három feltétel legalább egyike: a szegénység veszélye a szociális segélyek átutalása ellenére (jövedelem-szegénység); súlyos nélkülözés az alapvető anyagi javakban; vagy nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban való élet.⁶¹

A fentiek alapján elgondolkoztató, hogy miért ennyire egyenlőtlen a munkaerő piaci kereslet és kínálat Európában? Nyugat és Észak Európában munkaerő kereslettel, Közép –és Dél Európában munkaerő túlkínálattal szembesülünk. (lásd 4.ábra)

A második csoportba az Európán kívüli országokból érkezett, alacsonyán képzett gazdasági bevándorlók tartoznak (Lásd 1.-3.ábrák). A tömeges bevándorlás vajon a betelepülő embereknek és a befogadó társadalomnak is kedvez? Kedvező hatást gyakorolhatnak a munkaerő piac hiányosságaira: betölthetik azokat a hézagokat, melyek „hiánycikknek” számítanak a munkaerőpiacon (pl. olyan feladatok ellátása tekintetében, melyeket az uniós polgárok nem szívesen vállalnak magukra)? A hátrányos demográfiai adottságok korrigálására ez jelenti a legjobb megoldást? Valóban szükség van külső munkaerőre, vagy éppen ellenkezőleg, ezek kiszorítják az európai munkavállalókat a munkaerőpiacról? A legfontosabb kérdés az, hogy hogyan tudjuk kihasználni az EU migrációs és mobilitási politikájának belső és külső dimenziójában rejlő előnyöket és minimálisra csökkenti a lehetséges hátrányokat?

A 2015 decemberi párizsi terrroresemény megrázóan érintette az európai polgárokat, melynek következményeként sokan átértékelték a jelenlegi uniós menekültpolitikát és annak sikerességét.⁶² A történetek ellenére a brüsszeli politikai elit egy nagy része, köztük Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke és Angela Merkel német kancellár továbbra is úgy gondolja, hogy a közösségi migrációs szabályozás nem igényel nagymértékű átalakítást. Véleményük szerint az európai államok gazdasági fejlődésére a migrációnak köszönhető munkaerő növekedés jó hatással van. A kialakult felfogás szerint a migráns munkaerő az államok GDP-jét jelentős mértékben növeli. Ezzel ellentétes példát mutat egy 2013. évi OECD tanulmány, mely szerint a bevándorlók foglalkoztatásának 1 százalékos növekedése átlagosan csak 0,1 százalékkal járul hozzá az OECD tagállamok GDP növekedéséhez, továbbá az egy főre jutó GDP csökken, tekintve, hogy a GDP növekedési aránya alacsony a migránsok foglalkoztatási arányához viszonyítva.⁶³

A 2,7 millió szabad munkahelyre várják a munkavállalók jelentkezését Európában. A legtöbb munkalehetőség Németországban, az Egyesült Királyságban, Hollandiában és Dániában van, de még a magyar adatok szerint is 43 ezer szabad munkahelyet regisztráltak

⁶⁰ Forrás: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7003&langId=hu [2015.12.10]

⁶¹ Forrás: <http://www.bruxinfo.hu/cikk/20151016-tobb-mint-3-millio-magyart-fenyeget-a-szegenyseg.html> [2015.12.10]

⁶² A párizsi merényletsorozat szálai Brüsszel egyik hírhedt kerületébe vezetnek, ami egykor virágzó ipari központból nyomornegyedévé, majd muzulmán gettóvá vált. A Belgiumba érkező muszlim bevándorlókat nem próbálják integrálni a társadalomba, nem véletlen, hogy arányaiban innen csatlakoztak legtöbben az Iszlám Államhoz. Nemcsak szegények, jó módú családokból is mentek Szíriába, több mint százan pedig már visszaérkeztek valamilyen küldetéssel. A belga kormány azt ígérte, hogy felszámolja az európai dzsihádisták fellegrvárának számító kerületet, de nagy kérdés, hogy eddig miért nem tette, hiszen az utóbbi évek szinte összes európai merényletét onnan szervezték. In http://index.hu/kulfold/2015/11/16/parizsi_meszarlas_belgium_brusszel_terrorizmus_iszlam_allam_molenbeek/ [2016.01.20]

⁶³ Forrás: http://messzetaloblog.hu/blog/migracios_sokk_hatasok_a_szamok_nyelven [2015. 12. 28.]

hazánkban. Ennek ellenére a hazai vállalatok többsége nem preferálja a menekültek esetleges foglalkoztatását, csak a CBA nyilatkozta azt, hogy szívesen képezne és foglalkoztatna ide érkező menekülteket.⁶⁴ A munkahelyek számát tekintve tehát Európában bőven van betöltetlen állás, melyekre adott országban nem találnak megfelelő embert saját állampolgáraik közül. A legtöbb szabad munkahely Németországban található: több mint egymillió üres álláshelyet regisztráltak itt, amelyeket jelenleg nem tudnak betölteni. A cégek akár azonnal felvonnának magukhoz valakit, csak szakképesítés hiányában nem találtak senkit, vagy egyszerűen túl keveset kínálnak, amit az ott élő emberek nem akarnak elfogadni. Általában ezek alatt nem a „topmenedzseri” állások értendők, tehát feltételezhetjük, hogy nagy részüket bárki – akár a képzetlenebb menekültek is - el tudnák látni.⁶⁵ (Lásd 1 és 4. ábrák)

Az Ifo gazdaságkutató elemzéséből arra következtethetünk, hogy a menekültek többségében alulképzettek, melyhez hozzáadódik az a tény is, hogy az érvényben lévő minimális órabér (pl. Németországban kb. 2669 Ft) túl magas ahhoz, hogy a menekültek gyorsan munkát találjanak. Ha 800 ezer menekült érkezik Németországba, akkor az ellátásuk kb. 10 milliárd eurójába (3140 milliárd forint) kerülne a német államnak. Fontos ezért, hogy a beáramló tömegek mennyire gyorsan képesek beilleszkedni, és milyen ütemben tudják felvenni a munkát (pl. Szíriában⁶⁶, Irakban és Afganisztánban viszonylag alacsony a diplomások száma, valamint nagymértékű az írástudatlanság). A beérkezők nagy részét adó, nyelvet még nem beszélő tömegek számára az elhelyezkedés meglehetősen nagy nehézségeket okozhat, amennyiben egy németet anyanyelvüként beszélő állampolgárral kell versenyezniük ugyanazért a munkáért. A menekültek esélyei valószínűleg nagymértékben nőnének, ha csökkentenék a kötelezően fizetendő minimálbért: a legalacsonyabb órabér, amelyet fizetni kell Németországban, bruttó 8,5 euró (2669 forint), de a beérkező menekültek nagy részének nem tudnak olyan munkakört biztosítani a német munkáltatók, ahol a keletkező hozzáadott érték alapján ez a bér kitermelhető lenne.⁶⁷ Ráadásul – a hatályos német szabályok alapján - a német munkáltatónak először bizonyítania kell azt, hogy nem talált az adott munkakör betöltésére alkalmas német munkaerőt.⁶⁸

Egy migráns ellátása Németországban havonta nagyjából 1.000 euróba kerül a menekült státusz iránti kérelme elbírálásáig. A költségek 30%-át az alapellátás (étkezés, készpénz), 29%-át a személyzet (pl. szociális munkások, örök, stb.), 19 %-a a szállás, 22 %-a a betegellátás költségei jelentik. Ez megfelel a nyugat-európai országok által biztosított juttatások átlagának (szállás, étkezés, ruhacsomag + havi 143 euró). Amennyiben egy migráns számára megítélik a menekültstátuszt Németországban és számára nem sikerül azonnal munkahelyet találni, átmenetileg – akár éveken keresztül - munkanélküli segélyre válik jogosulttá (az állam fedezi egy lakás bérleti díjának teljes költségét, emellett havi 359 eurót biztosít).⁶⁹

⁶⁴Forrás: <http://www.origo.hu/gazdasag/20150917-europai-betoltetlen-munkahelyek-szama.html> [2016.01.20.]

⁶⁵Forrás: <http://www.origo.hu/gazdasag/20150917-europai-betoltetlen-munkahelyek-szama.html> [2016.02.01.]

⁶⁶Forrás: <http://www.welt.de/wirtschaft/article145745112/Jeder-sechste-Fluechtling-ging-auf-die-Uni.html>

⁶⁷ „a német kormány korábbi tervei szerint az EU-s munkáltató a Németországon áthaladó külföldi gépkocsivezetőknek is az óránként 8,50 eurós német minimálbért köteles kifizetni. Ez ellen a magyar fuvarozócégek is tiltakoztak, mert ezt nem tudták volna kifizetni ezt az összeget azoknak a sofőröknek, akik a német utakon is fuvaroznak. Később Németország elállt attól, hogy a más országban foglalkoztatottakra is kötelezővé tegye ezt a szabályt, még ha munkavégzésük az ország területére esik is. Forrás: <http://munkajog.hu/rovatok/munkaber/nem-mindig-kell-nemet-minimalbert-fizetni> [2015.12. 28.]

⁶⁸Forrás: http://privatebanking.blog.hu/2015/09/09/meg_tobb_menekultet_nemetorszagba [2016. 01. 19.]

⁶⁹Forrás: <http://mkik.hu/hu/magyar-nemet-tagozat/cikkek/a-migracio-penzugyi-es-gazdasagi-vonatkozasai-nemetorszagban-a-nemet-gazdasagi-szereplo-reakcioi-85861> [2016.01.20]

A szociális juttatások kérdését egy magyar példán keresztül szemléltetve⁷⁰: az inaktív migránsok 20 évig tartó integrációs támogatása a jelenlegi juttatások alapján fejenként körülbelül 21 millió forintot jelent. Ebből az összegből egy magyarországi egyetemista 800 ezer forintos átlagos tanítási költségét 26 évig lehetne fedezni, ráadásul a folyósított integrációs támogatásokkal az esetek többségében a migránsok berlini vagy stockholmi repülőjegyét finanszírozza a magyar állam.⁷¹

Vajon meddig tartható az a politikai álláspont Európában, hogy ha most kiválogatják a szakképzettebb bevándorlókat, akkor olcsón tudják majd azt a terméket előállítani, aminek jelenleg a legnagyobb költsége a munkaerő? Az Ifo számításai szerint a jelenlegi ellátásokkal és minimálbérrel számolva középtávon nincs haszna a menekültekből az európai gazdaságnak. Hosszú távon pedig kérdéses, hogy lehet e számolni velük, és országuk stabilizálódása esetén nem térnek e vissza hazájukba.⁷² Ráadásul az európai országok szabályozása jelenleg nem teljesen egyértelmű a tekintetben, hogy egy nem EU tagállamból érkező bevándorló mennyi ideig is tartózkodhat legálisan az EU területén? Ennek megoldására a Német Kereskedelmi- és Iparkamara az úgynevezett 3+2-es szabályozást támogatja, ami alapján azokat a munkavállalókat, akik már egy 3 éves képzést elkezdtek, azokat nem lehetne kiutasítani az országból, illetve a képzés után még 2 évig dolgozhatnak, így a vállalatok számára is megtérülne a képzési idő, illetve a képzési költségek.⁷³

Nincs konszenzus a migránsok és az EU állampolgárok ipari és mezőgazdasági foglalkoztatásának tekintetében sem Európában: míg a német szolgáltató ipar nyitottnak mutatkozik, az olcsó munkaerőt foglalkoztató mezőgazdaság egyelőre szkeptikus maradt a migránsok foglalkoztatásával kapcsolatban. A Hesseni Parasztszövetség elnöke szerint a megbízható kelet – közép – európai szezonális munkásokat rövidtávon nem tudják a migránsok kiváltani. A termelők számára tervezhetőség, megbízhatóság kell és a kelet – közép – európai munkásokkal elégedettek.⁷⁴

3) A migrációs politika szociálpolitikai vonzatai

„Az európai vezetők két dologról beszélnek: az európai értékek oly módon történő megővéséről, hogy befogadják a muszlim migránsokat, illetve arról, hogy elfogadtatva velük az európai értékeket, integrálni fogják őket Európába. Azonban nem ismerik fel, hogy az európai értékek megvédésével kapcsolatos tervük éppenséggel az európai értékek elpusztítását szolgálja. Ugyanazoknak az európai értékeknek megfelelően ugyanis, amelyek szellemében például évente 180.000 muszlim bevándorló befogadását várják el a 10 milliónál

⁷⁰ 2015. évi CXXVII. törvény Az ideiglenes biztonsági határzár létesítésével, valamint a migrációval összefüggő törvények módosításáról: (A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosítása; A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény módosítása, A menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény módosítása, Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény módosítása, A közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény módosítása), amely A nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló 2013/32/EU (2013. június 26.) Európai Parlamenti és Tanácsi Irányelvnek; A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 2013/33/EU (2013. június 26.) Európai Parlamenti és Tanácsi Irányelvnek és A harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló 2008/115/EK (2008. december 16.) Parlamenti és Tanácsi Irányelvnek való megfelelést szolgálja.

⁷¹ Forrás: http://messzelatoblog.hu/blog/migracios_sokk_hatasok_a_szamok_nyelven [2015. 12.28.]

⁷² Forrás: <http://www.origo.hu/gazdasag/20150925-nemetorszag-menekultek-kepzettseg.html> [2015.12.28.]

⁷³ Forrás: <http://www.hrportal.hu/c/nemetorszag-milyen-munkahelyekre-szamithatnak-a-migransok-20150914.html> [2015.12.28]

⁷⁴ <http://www.mkik.hu/hu/magyar-nemet-tagozat/cikkek/a-migracio-penzugyi-es-gazdasagi-vonatkozasai-nemetorszagban-a-nemet-gazdasagi-szereplok-reakcioi-85861?print=1> [2015.12.28]

kevesebb lakosú Svédországtól, az új „svédeknek” is el kellene fogadniuk a toleranciát, a feminizmust és a melegházasságot. Azok az európai államok, amelyek visszautasítják, hogy pénzt fektessenek a határok ellenőrzésébe, előbb – utóbb abban a helyzetben találják magukat, hogy terror- elhárításra kell majd költeniük. Ez pedig szintén rossz hatással van az európai értékekre.

Európa a jóléti államok intézményrendszereinek megteremtésébe fektette értékeit, a muszlim világ pedig a nagy családokba. Európa a muszlim világtól várja, hogy segít megállítani a születési arányok további csökkenését, munkájával finanszírozza az idősödő európai népesség nyugdíjazásának költségeit. Ehhez képest a muszlim bevándorlók azt várják Európától, hogy népes családjaik is részesülhessenek a jóléti állam adományaiból. Ugyan miért dolgozna a 23 éves Ali negyven éven keresztül azért, hogy Hans vagy Fritz valahol messze visszavonulhasson 61 éves korában és egy mallorcai strandon sütkérezzen? Az ötlet, hogy Ali - az Európa iránt érzett pusztá szeretetből - hajlandó lenne valaha is ilyesmire, egyike azoknak a fantazmagóriáknak, amelyekkel az európai kormányok nyugtatják aggódó polgáraikat.

Ali nem vallja magáénak az európai értékeket. Nem valószínű, hogy ezek valaha is rá fognak ragadni, bármennyire is igyekeznek őket belé sulykolni idősödő tanárai, akik abban reménykednek, hogy majd talál magának munkát és támogatni fogja nyugdíjba vonulásukat. Az európaiak azt várják Alitól, hogy svédde vagy németté váljon, mintha csak egy egzotikus országból származó örökbe fogadott gyerek lenne, akit a sajátjukként neveltek fel, és most a saját európai értékeit támogatja. A muszlim migránsok az öregedő Európa számára kidolgozott nyugdíjbiztosítási terv részét képezik. Ők lennének azok, akiknek egyben kellene tartani a rogyadozó gazdaságpolitikát, működtetniük kellene a jóléti államot és a szociális programokat. Ali része Fritz nyugdíjbiztosítási tervének, csak hogy Alinak egész más tervei vannak. Fritz arra számít, hogy Ali majd dolgozik, miközben ő pihen. Ali pihen és arra számít, hogy Fritz majd dolgozik. Fritz ugyanis nem a rokona, így Ali nem érti, miért kéne neki azért dolgoznia, hogy Fritzet támogassa. (A Hollandiában élő marokkóiak 27%, a törökök 21% , a Dániában élő irakiak 27% munkanélküli. És ha van is munkájuk, jövedelmük messze az európai átlag alatt marad.)

Az európai szociáldemokrácia hatalmas biztosítási tervvé redukálja a társadalmat, amelybe minden irányból befolyik a pénz. Csakhogy a biztosítást - mivel szerencsejátéknak tekinti- tiltja az iszlám, Az európai szociáldemokrácia arra számít, hogy majd Ali támogatni fogja, de Ali számára ez az európai értékrend nem egyeztethető össze az iszlám gondolkodásmóddal, mert pénzt fizetni a rendszerbe szerencsejáték. Ezzel szemben pénzt venni ki a rendszerből csupán dzsizja⁷⁵ , az az összeg, amit a nem – muszlimok kötelesek a muszlimoknak fizetni.

Ali nem az európai szocializmus ingatag alapokon álló nyugdíjaira alapozza jövőjét. Ő olyasmibe fektet, amit a szociológusok társadalmi tőkének neveznek. Oly módon tervezi meg visszavonulását, hogy egy tuat gyereket vállal. Ha ezt az életstílust a hitetlenek társadalmi szolgáltatásai finanszírozzák, annál jobb. Aztán, amikor ezek a rendszerek összeomlanak, gyerekei majd gondoskodnak róla öreg napjaiban. Ez a nyugdíjterv sokkal régebbi és sokkal jobban működik az európai modellnél. Ali nem tépelődik túl sokat a jövőn. Még ha nem is születik hat gyereke, mire nyugdíjas korú lesz, az az európai ország, amelyben

⁷⁵ harács (arabul dzsizja) a muszlimok által legyőzött népre kivetett védelmi adó. A dzsizja: olyan pénz illetve vagyon, amit a keresztényektől, zsidóktól vagy más vallásúaktól kérnek a muszlimok minden évben egyszer, amit alázatosan kell saját kezükkel kifizetniük azért, amiért a muszlimok területén élhetnek békében, életüket biztonságban tudva. Forrás: [https://iszlamhittan.wordpress.com/2011/12/08/kotelezo-e-az-iszlamra-valtani/\[2016.02.01\]](https://iszlamhittan.wordpress.com/2011/12/08/kotelezo-e-az-iszlamra-valtani/[2016.02.01])

él, valószínűleg iszlám ország lesz. És szentül meg van győződve arról, hogy bármilyen fajta törvénykezés uralkodik majd, csak jobb és igazságosabb lehet a hitetlenek rendszerénél.⁷⁶

Az európaiak biztosra veszik, hogy az Alik ki fogják egyensúlyozni az előregedő populációban érzékelhető, a túl sok nyugdíjas és a túl kevés fiatalabb munkaerő közötti demográfiai különbségeket. Ehelyett azonban az Alik még nagyobb nyomás alá helyezik a fiatalabb munkavállalókat, akiknek immár nem csak a saját időseiket kell eltartaniuk, hanem több millió Alit, azok számos menyasszonyát és az iszlám nyugdíj biztosítási modellnek megfelelő tizenegy- tizenegy gyereket is. Ez a nyugdíj korhatár további emelkedését és az időseknek járó szociális szolgáltatások karcúsítását vonja majd maga után. A jóléti állam összeomlik, de tovább kell működtetni, ellenkező esetben ugyanis széles körű társadalmi elégedetlenség ütné fel a fejét.

Az Arab Tavasz kiváltó okai egyebek mellett a búza árának emelkedése és az élelmiszer támogatások megvonása volt. Az árak az égbe szöktek, amikor pedig az utcai zavargások polgárháborúkká fajultak, kormányok buktak meg. Most képzeljünk el egy olyan Svédországot, ahol a fiatal férfiak 50%-a , többnyire munkanélküli muszlim. Amikor összeomlik a gazdaság és benyújtják a számlát, egy második Szíriává válna. Képzeljük el a muszlim utcai zavargásokat Európában. Azt, hogy a bandák nehézfegyverek birtokában vannak, hogy minden gettó egy önálló kalifátus, amelyben saját imám van és fatwák⁷⁷ támogatják követeléseiket.⁷⁸

Európa, az európai értékek nevében lassan megöli magát. Oly módon próbálja gazdasági berendezkedését védeni, hogy csődbe juttatja azt. Az iszlám értékek nem egyeztethetők össze az európai értékekkel. A muszlimok születési aránya azért olyan magas, mert az európaiaktól gyökeresen eltérő alapállásból tekintenek a jövőre. Az európaiak úgy döntöttek, hogy kevés gyerekük lesz és sok állami szervük, akik vigyáznak majd a gyerekeikre. A muszlimok a sok gyerek és a kevés állami szerv mellett döntöttek. Az Ali-féle nyugdíjbiztosítási terv nem fogja megmenteni az európai szocializmust, hanem eltemeti azt.⁷⁹

Integrálhatóak a migránsok az európai társadalomba? Mennyire terheli meg a migránsáradat a tagállamok szociális rendszerét közép - és hosszútávon? A konfliktusok erősödésével, a terrorizmus növekedésével mennyire éleződhet ki a helyzet a helyi lakosok és a bevándorlók között? Milyen feltételeket állíthatunk fel a bevándorlókkal szemben (pl.nyelv, jogszabályok, vallási szokások ismerete)? Mennyire bátoríthatja az EU hezitáló migránspolitikája a még otthon maradt néptömegeket? Vajon nincs jobb megoldás, mint kerítéssel védeni a tagállamok biztonságát a menekültáradattal szemben? Elfogadható –e az EU kvótarendszere a legtöbb tagállam számára? Hogyan birkózik meg Európa a fokozott terror fenyegetettséggel? A bevándorlókkal importáljuk a háborús övezetekre jellemző bűnözést és vallási fanatizmust is?⁸⁰ Rengeteg kérdés merül fel, amire jelenleg nem tudjuk a

⁷⁶ Vö. <http://www.gatestoneinstitute.org/3442/belgium-islamic-state> [2016.01.20]

⁷⁷ Fatwa: Jogi szabály vagy döntés a Sari'aban (iszlám vallási jog), amelyet képzett és megfelelő képesítéssel rendelkező tudós ad ki, általában egy precedens nélküli helyzetben vagy új probléma felmerülése esetén. Forrás: <http://iszlam.com/hittan/iszlam-lexikon/item/1695-f>[2016.02.01]

⁷⁸ A brüsszeli Molenbeek városrészben, ahol a becslések szerint a lakosság 25%-a muzulmán, a növekvő bizonytalanság arra kényszerített több multinacionális vállalatot, hogy elhagyja a kerületet. 2011 júniusában például a BBDO amerikai reklámügynökség elhagyta Molenbeek-et, miután a helyi „fiatalok” több mint 150 támadást intéztek a vállalat személyzete ellen. In forrás: <http://www.dzsihadfigyelo.com/2012/12/17/brusszel-E2%80%9Ebelgium-egy-iszlam-allam-lesz%E2%80%9D/> [106.01.20]

⁷⁹ Daniel Greenfield: The Death of Europe, How the Mohammed retirement plan will kill Europe. , *FrontpageMag*, October 21, 2015, forrás: <http://www.frontpagemag.com/fpm/260511/death-europe-daniel-greenfield> [2016.02.01]

⁸⁰ Forrás: http://mta.hu/data/cikk/13/70/8/cikk_137008/_gyulai.pdf[2016.01.10]

választ. A közvélemény kutatások eredményei is egy rendkívül megosztott Európa képét vetítik elénk.

IV. Összefoglalás

Az európai társadalom folyamatosan változik, melyet különböző tényezők befolyásolnak, mint például a technológiai fejlődés, a kereskedelem globalizációja, és a népesség elöregedése. Az európai foglalkoztatáspolitikai, a társadalmi ügyek és az esélyegyenlőségi politika célja, hogy hozzájáruljon az emberek életkörülményeinek javításához a fenntartható növekedés és a nagyobb társadalmi elégedettség érdekében. Ehhez az EK/EU kialakította az európai polgárok igényeit kielégítő jogi kereteket, amellyel előmozdítja a tagállamok együttműködését, a nemzeti politikák koordinációját, harmonizációját, a helyi önkormányzatok, szakszervezetek, munkaadói szervezetek és egyéb érintettek részvételével, abból a célból, hogy a foglalkoztatást és a munkáltatók mobilitását növelje, a munkahelyi környezet minőségét javítsa, a munkavállalók és a munkáltatók közötti konzultációt segítse, a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben jobb eredményeket érjen el, a nők és férfiak közötti egyenlőség megvalósítását elősegítse, valamint a szociális védelmi rendszereket korszerűsítse.⁸¹

Mi a cél? Az, hogy Európában mindenki dolgozhasson? Mik a szükséges tennivalók ahhoz, hogy ezt elérjük? Hogyan növelhető a versenyképesség alacsony foglalkoztatási feltételek mellett? Hogyan fejleszthetjük az emberi erőforrásokat? A politikai és gazdasági célok vajon összhangban vannak egymással a szociálpolitikát és a bevándorlás politikát illetően? Hogyan kezeljük a multikulturális Európában fellépő vallási és kulturális különbségeket?

A tudásalapú, versenyképes gazdaság megteremtése (ismeretek kiaknázása, innováció), a foglalkoztatás növelése, a társadalmi és területi kohézió⁸² erősítése lehet a megoldás a felmerülő problémákra. Meg kell találnunk – a célok tudatosítása mellett – azokat a politikai és gazdasági eszközöket, amelyek a fenntartható fejlődést, a tagállamok közötti szociális és kulturális integrációt tovább erősíthetik és mélyíthetik, tekintettel arra, hogy ez jelenti az EU további egységes működésének alapját.

Mi lesz Európával, ha tényleg befogadja a több százezernyi menekültet? Sokan muszlim többségű kontinenst, egyre gyakrabban előforduló terrorcselekményeket és kulturális feszültségeket vizionálnak. A menekültek befogadása elleni érvek szinte minden országban ugyanazok, és egyformán ellentmondásosak: nem dolgoznak, elveszik a munkát mások elől, sérül a szociális rendszer fenntarthatósága, a zárt közösségek nem ismerik el a liberális demokrácia vívmányait. Az iszlám terrorizmus megjelenésével mindez kiegészül a politikusok által gyakran hangoztatott biztonságpolitikai kockázattal is.⁸³

Egyelőre azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a kontrollálhatatlan migránstömeg rendkívüli módon megterheli az európai tagállamok szociális ellátórendszeit. Mi szól mégis az EU-n kívüli bevándorlás ösztönözése mellett? A társadalom öregedése révén a következő tíz évben 6,7 millióval csökken a munkavállalók száma, ezt a hiányt pedig bevándorlók nélkül nem lehet pótolni. Az EU hivatalos álláspontja szerint: csak bevándorlási

⁸¹ Forrás: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/index_en.htm [2015.11.20]

⁸² Célok *Europe 2020 Stratégia*: 20-64 évesek foglalkoztatási rátájának 75%-ra növelése; GDP 3%-a kutatásra és fejlesztésre való fordítása; Szén-dioxid kibocsátás legalább 20%-al való csökkentése, megújuló energiaforrások arányának 20%-al való növelése; Iskolából kimaradók arányának 10% alá csökkentése, felsőoktatásban diplomát szerettek arányának 40%-ra növelése, Szegénység által veszélyeztetett lakosok számának 20 millióval való csökkentése. Forrás: http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_hu.htm [2016.01.30]

⁸³ Forrás: <http://www.origo.hu/itthon/20150911-bevandorlas-migracio-sziria-menekult-menekulthullam-europa-muszlim.html> [2015.12.28]

társadalomként maradhatunk a növekedés társadalma, de az EU vezetők még nem gondolták végig, mi szükséges ahhoz, hogy Európa egy sikeres bevándorlási célkontinensként funkcionáljon pl. milyen képességekkel, képzettségekkel és integrációs elkötelezettséggel kell rendelkezniük a bevándorlóknak, akik európaivá akarnak válni⁸⁴, ha egyáltalán európaivá kívánnak válni.

A gazdaság helyzete kulcsfontosságú: a Nyugat-Európai javuló gazdasági körülmények között mindenkinek jut munkalehetőség⁸⁵, de Kelet- Közép Európában (például Magyarországon) egy zsugorodó „tortát” kellene még több részre osztani, így egy németországihoz hasonló nagyságú migrációs hullám társadalmi robbanást okozna. Prosperáló környezetben lehet elkerülni azt, hogy a bevándorlók második és harmadik generációja reménytelen helyzetben találja magát.⁸⁶ Akik bevándorlóként érkeznek, még boldogan elvállalnak alacsony presztízsű, rosszul fizetett munkákat is, míg gyermekeik, unokáik számára ezek a körülmények már nem kielégítőek.⁸⁷ Ezért a mai viszonyok között a konfliktusok inkább a vallási és kulturális dimenzióban jelentkezhetnek.⁸⁸

1.ábra: A Németországba érkezett menekültek száma 2014január és 2015 július között, a befogadott menekültek száma és a diplomások aránya ezekben az országokban

Forrás: Az Ifo-gazdaságkutató intézet tanulmánya, <http://www.origo.hu/gazdasag/20150925-nemetország-menekultek-kepzettseg.html> [2016.01.28]

	Németországba érkezett menekültek 2014. jan. - 2015. júl.	Befogadott	Diplomások aránya a forrásországban
Szíria	81 432 fő	100%	6,2%
Albánia	37 218 fő	3%	12,9%
Koszovó	36 905 fő	0%	18,5%
Szerbia	28 814 fő	0%	18,5%
Afganisztán	19 306 fő	67%	5,5%
Eritrea	18 169 fő	98%	2%
Irak	15 846 fő	87%	9,5%
Macedónia	11 128 fő		12,2%
Nigéria	7 621 fő	29%	1,7%
Pakisztán	7 829 fő	27%	7,6%
Egyéb	104 527 fő		
Összesen	368 795 fő	46%	9%
			<i>Forrás: Ifo</i>

⁸⁴Forrás: http://hvg.hu/vilag/20150201_Bevandorlas_nelkul_nem_marad_meg_a_nemet [2015.12.28]

⁸⁵ Pl. Nagy-Britanniában kisebb a munkanélküliség a bevándorlók körében, mint az őshonos állampolgárok között. Ezáltal adót is fizetnek, azaz hozzájárulnak a szociális rendszerhez is, nem pedig megbontják azt. Forrás: <http://www.origo.hu/itthon/20150911-bevandorlas-migracio-sziria-menekult-menekulthullam-europa-muszlim.html> [2015.12.28]

⁸⁶ Forrás: <http://www.origo.hu/itthon/20150911-bevandorlas-migracio-sziria-menekult-menekulthullam-europa-muszlim.html> [2015.12.28]

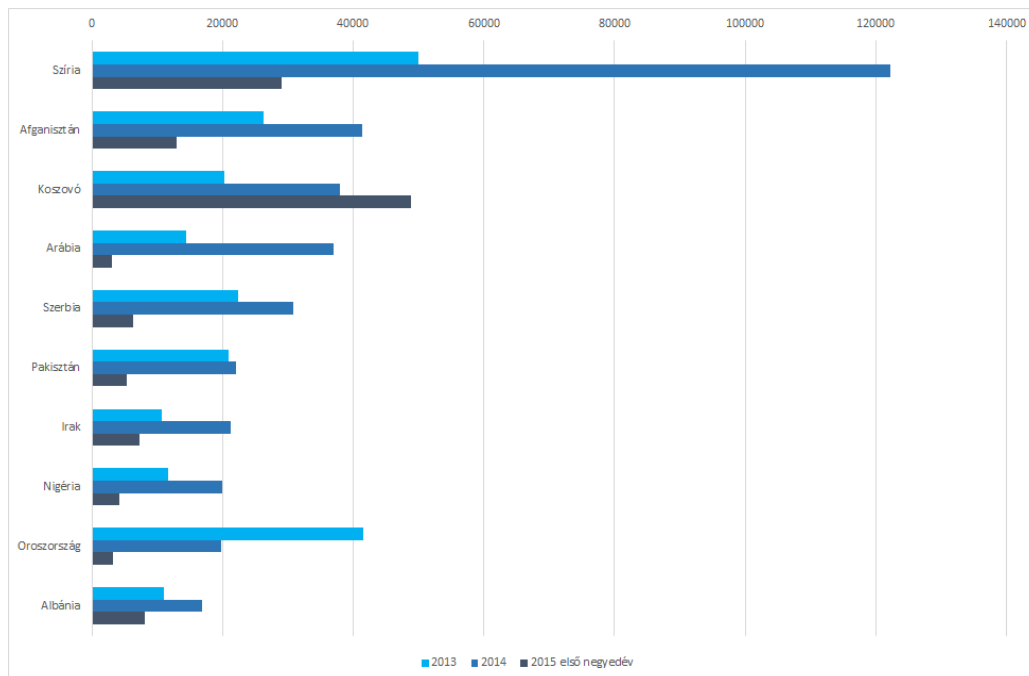
⁸⁷Forrás:<http://de.sputniknews.com/gesellschaft/20160114/307113839/fluechtlinge-qualifikation-oesterreich.html> [2016.01.20]

⁸⁸ Vö. forrás: http://europa-islam-megszallasa.blog.hu/2015/11/15/a_muszlim_menekultek_integraciojanak_problemai [2016.01.20]

2. ábra: A Németországba érkezett menekültek száma országonként 2013-ban, 2014-ben és 2015 első negyedében

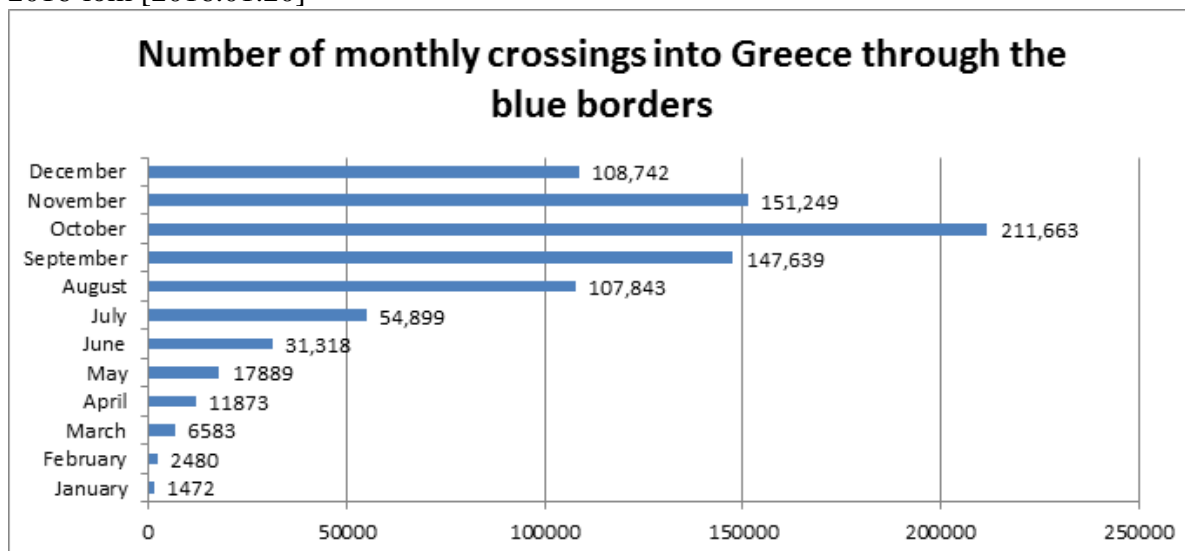
Forrás: Eurostat, EQA,

http://privatebanking.blog.hu/2015/09/09/meg_tobb_menekultet_nemetszazgaba
[2016.01.20]

3. ábra: A görög hatóságok által regisztrált menedékkérők 2015-ben

Forrás: <https://www.iom.int/news/migrant-arrivals-europe-sea-reached-18872-first-11-days-2016-iom> [2016.01.20]

4.ábra: A betöltetlen állások száma az EU-ban, Franciaország és Olaszország kivételével
Forrás: <http://www.origo.hu/gazdasag/20150925-nemetország-menekultek-kepzettség.html>
[2016.01.20]

